

EDITORIAL

Bungkagon ang ilusyon sa demokrasya ilalum sa tiranya ni Duterte

Gikawat sa tiranikong rehimeng Duterte ang nangaging eleksyon. Nangbraso si Rodrigo Duterte ug migamit sa rekurso ug pondo sa estado aron seguruhong pabor sa iyang kagustuhan nga kontrolon ang kongreso ug tibuok reaksyunaryong gubyrerno ang resulta niini.

Sayop nga ihulagway ang nangaging eleksyon isip pamatuod sa lalum nga suporta alang kang Duterte. Layo nga gawasnon o patas kini. Gipahigayon kini ilalum sa mga kundisyon sa balaod militar sa Mindanao, todo-gyera sa tibuok nasud ug pekeng gyera kontra-droga. Ang bugtong gipamatud-an niini mao ang katakus ni Duterte nga ipailalum ang tibuok sistemang pulitikal sa iyang tiranya.

Gigamit ni Duterte ang militar ug pulis aron hadlukon, pahilumon ug piangan ang suporta alang sa iyang mga karibal ug kritiko. Ayha

ug sa panahon sa kampanya, walay puas ang pagpamatay sa iyang mga kaalyado sa ilang hugot nga karibal. Dayag niyang gigamit ang mga korte, ahensya ug lokal nga gubyrerno—sigon sa "whole-of-nation approach" niini batok sa "insurhensya"—aron tawagong "terorista" ang mga progresibong kandidato ug partido. Gigamit niya ang binilyong pondo sa katawhan aron bahaon ang midya sa mga makaadministrasyong bakak ug lunuron ang tingog sa oposisyon.

Pinakamahukmanon ang iyang

"Bungkagon..." sundi sa panid 2

8 ka armas, nasakmit sa BHB-Negros

MALAMPUSON NGA GIREYD sa Bagong Hukbong Bayan-Southern Negros (Armando Sumayang Jr Command) ang usa ka detatsment sa Revolutionary Proletarian Army-Alex Bongcayao Brigade (RPA-ABB) sa Sityo Mambinay, Barangay Locotan, Kabankalan City sa Negros Occidental niadtong Mayo 8, ala-una sa kaadlawon. Duha ka elemento sa RPA ang napatay samtang tulo ang samaron. Nakasakmit dinhi ang BHB og usa ka masinggan, usa ka Browning Automatic Rifle, usa ka M14, tulo ka M16, duha ka pistola ug mga bala.

Sukad nga mibulag ang RPA-ABB sa BHB niadtong 1993, nag-silbi na kining gaway sa mga kontra-rebolusyonaryong kampanya sa AFP. Sa parehong panahon, mibarog usab kining pribadong armadong grupo sa dagkung kumprador-dagkung aga-

"8 ka armas..." sundi sa panid 3

"Bungkagon..." gikan sa panid 1

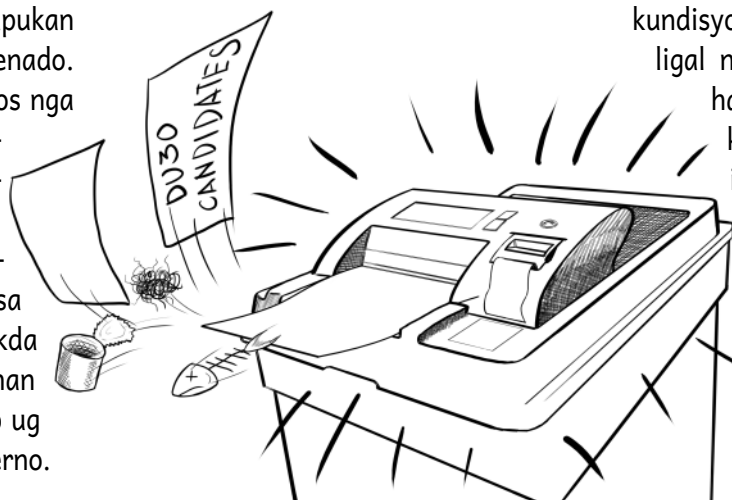
paggamit sa Commission on Elections aron malukpanong dayaon ang resulta sa de-kompyuter nga pag-ihap ug paglista sa boto. Sa adlaw sa eleksyon, anaa sa 1,000 ka makina sa pagboto ang nataho nga naguba sa tibuok nasud ug nalangan ang pag-ihap sa boto og pito ka oras. Gubot bisan ang pagboto sa han-ay sa mga botante gawas sa nasud. Matud sa mga eksperto, ang nangaging eleksyon na ang pinakapalpak panahon sa de-kompyuter nga pagboto, ug usa sa pinakakuyaw sa kasaysayan.

Anaa sa tiranikong kontrol na ni Duterte ang tanang mga sangay sa gubyerno karung iya nang napukan ang oposisyong pulitikal sa Senado. Kanhi na niyang gunit ang Ubos nga Kapunungan pinaagi sa aliyansa niya kang Gloria Macapagal-Arroyo. Gamit ang maong aliyansa, ug ang kinawat nga minilyong bahandi sa pamilyang Marcos, nakatakda nga subli niyang madominahan ang bag-ong pili nga Kongreso ug bisan ang mga lokal nga gubyerno.

Gawas niini, 12 sa 15 nga huwes sa Korte Suprema ang gitudlo na sa iyang rehimen.

Labaw pang gipakusog sa "kadaugan" sa eleksyon ang determinasyon ni Duterte nga labaw pang bangis nga pig-oton ang iyang mga karibal ug kritiko. Determinado siya nga pagrabehehon ang pagpamig-ot ug pahilumon pareho ang konserbatibong oposisyon ug ang kalihukang masa batok sa iyang tiranya ug babagan ang mga demokratikong pwersa nga tukuron ang lapad nga nagkahiusang prente batok sa iyang iskemang diktador.

Ang ambisyon ni Duterte nga

mahimong diktador gitukmod sa iyang kahadlok nga maaresto, makasuhan ug mapreso sa tanang mga krimen sa iyang brutal nga rehimen. Ingonman, ang iyang pag-apas nga solohon ang gahum magpalalum sa mga siak tali sa mga nagharing hutong, bisan tali sa iyang mga alyado. Karon pa lang, nangandam na ang iyang mga kalaban alang sa sunod nga eleksyon. Mograbe usab ang pag-inilugay sa mga paksyon sa militar ug pulis alang sa pabor ug pusisyon sa burukrasyang sibil ug militar.

Ingonsab, gimugna sa pagpanglimbong ug tiranya ni Duterte ang labaw pang paborableng mga kundisyon alang sa pag-asdang sa ligal nga kalihukang masa. Kinahanglang magpursige ang katawhan sa pagbungkag sa ilusyon sa demokrasya nga gustong mugnaon ni Duterte. Kinahanglan nilang labaw pang ibutyag ang iyang seryosong pag-abuso sa pulitikanhong gahum, malukpanong pagpamata-

tay, paghatag og proteksyon sa dagkung drug lord, pagpahamtang sa paantus nga mga buhis, pagbaligya sa nasudnong patrimonya sa China, pagluhod sa militar sa US, korapsyon sa utang ug kontrata sa gubyerno, ug uban pang bangis nga krimen.

Kinahanglang palapdon nila ang pakigbisog batok sa plano ni Duterte nga amyendahan ang konstitusyon aron palungtaron ang iyang termino ug tangtangan ang mga garantiya sa katungod-tawo. Lakip sa gilaapag na ni Duterte nga mga kausaban ang paghatag sa mga langyawng kapitalista ug ilang mga kasosyong kumprador og dugang nga gahom nga kawkawon ang nahabiling rekurso sa nasud ug labaw pang pugaon ang lokal nga kusog pamuo alang sa nagkadakung kita.

Kadungan niini, seguridad usab nga iduso ni Duterte ang pagsumite sa mga sugyot nga magpahugot sa iyang pasistang kontrol sa katiling-

ANG Bayan

Bolyum L Ihap 10 | Mayo 21, 2019

Ang *Ang Bayan* ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray ug Ingles. Nagadawat ang *Ang Bayan* og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.

 [instagram.com/progressiveviews](https://www.instagram.com/progressiveviews)

 @prwc_info

 [fb.com/groups/prwcnewsroomv2](https://www.facebook.com/groups/prwcnewsroomv2)

 cppinformationbureau@gmail.com

Unod

Editorial: Bungkagon ang ilusyon sa demokrasya ilalum ni Duterte	1
8 ka armas, nasakmit sa Negros	1
Mahitungod sa mga Mangyan ug Dumagat	3
Militar sa Las Navas, napalayas	3
Konsolidasyon sa pundok ni Duterte	4
#LabanBayan kontra pagpanglimbong	5
Uban pang mga protesta	5
Pagpangilog sa Yutang Maranao	6
Piket sa Holcim, giatake	7
Dugang nga mga aktibidad sa US	7
US-China gyera sa pamatigayon	7

Ang *Ang Bayan* ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas

ban. Pipila sa nahisgutan na niyang prayoridad ang pagpaubos sa edad alang sa kriminal nga tulubagon, silot kamatayon ug rekisitong pagbansay-militar sa mga menor de edad gamit ang Reserved Officers Training Corps.

Kinahanglang manglimbasog ang tanang demokratikong pwersa sa gimbuhatong propaganda sa han-ay sa masa aron ibutyag ang tiranya ni Duterte. Kinahanglang manglimbasog sila sa pag-organisa sa mga sektor nga gipul-an na sa iyang korap, kriminal ug papet ng paghari. Kinahanglan nilang maningkamot nga padak-on ug palapdon pa ang ilang mga mobilisasyon. Kinahanglang doblehon ang pangingkamot aron hiusahon ang mga grupong anti-Duterte ug tukuron ang pina-kalapad nga panaghiusa batok sa iyang tiranya. Ang pagpukaw, pag-organisa ug pagpalihok sa katawhan ang yawe sa pagpalagpot sa iyang dunot, pasista ug papet nga rehimen.

Ang maong mga pagpangingkamot kinahanglang duyugan sa pagkusog sa armadong pakigbisog sa tibuok nasud. Labaw sa tanan, kinahanglang atakehon sa dinagku ug ginagmay nga lamparus ang mga armadong gaway sa estado nga walay puas nga nagamugna og mga pagpangabuso, pagpamatay ug pagpanghadlok sa minilyong katawhan sa kabani-kanhan. Kinahanglang mapakita sa katawhan nga kanunay anaa sa ilang likuran ang ilang hukbong bayan. Samtang nagkadugay ang brutal nga paghari ni Duterte, labaw pang nahimong hinanali ang tahas nga palagputon siya sa poder. AB

"8 ka armas..." gikan sa panid 1

long yutaan sa Negros sama sa mga Arroyo, Alvarez, Zayco, Sola, Maranon, Benedicto-de la Cruz ug ni Eduardo Cojuangco.

Nagsugod isip armadong gaway sa Rebolusyong Partido ng Manggagawa ng Pilipinas (RPMP) ang RPA niadtong 1994. Gitukod ang RPMP sa mga rebisyunistang traydor nga silang Arturo Tabara nga mibalibad magtulid niadtong dekada 1990. Samtang gipanguluhan usab ni Nilo dela Cruz ang ABB, usa ka yunit gerilya nga nakabase kanhi sa Metro Manila. Nag-usa ang RPA ug ABB niadtong 1997.

Wala pa nagdugay human misiak

silang Tabara ug dela Cruz, nahimong lunod-patay nga kontra-rebolusyong elemento ang mga myembro sa RPA-ABB ug pormal nga misurender sa rehimen US-Estrada niadtong 2000. Sukad kaniadto, gigamit sila sa magkasunod nga rehimen aron iduso ang mini nga lokal nga panaghisgot pangkalinaw padulong sa kapitulasyon. Nagpakaarun-ingnon silang mga rebolusyong apan sa aktwal, mga mersenaryo sila, bandido ug maton sa nagharing hut-ong sa dagkung kumprador ug agalong yutaan. Lakip sa ilang bag-ong krimen ang pagsaker sa siyam ka mag-uuma sa Sagay niadtong milabayng tuig. AB

Pagpamomba, pagpasurender sa Mangyan ug Dumagat, gikundena sa NDF-ST

HUGOT NGA GIKUNDENA sa National Democratic Front-Southern Tagalog ang walay puas nga militarisasyon sa mga komunidad sa mga Mangyan sa isla sa Mindoro ug Dumagat sa prubinsya sa Quezon.

Walay hunong ang mga operasyong militar sa AFP ug PNP sa Quezon sukad pa Mayo 2018. Sa milabayng bulan, sunud-sunod nga nag-imbento og mga panagsangka ang AFP tali sa mga yunit niini ug mga yunit sa Bagong Hukbong Bayan aron hatagag katarungan ang ilang okupasyon ug pagbubo og dugang tropa sa mga komunidad sa Dumagat.

Duso sa maong lakang sa Southern Luzon Command ug ginapatuman sa Regional Task Force (RTC) to End Local Communist Armed Conflict. Ginaduso sa RTC ang kunuhay mga "proyektong pangkalambuan" sama sa Laiban Dam ug Kaliwa Dam nga hugot nga gibabagan sa mga residente sa lugar.

Sa Mindoro, gipangunahan sa usa ka Col. Marceliano Teofilo sa 203rd Bde ang pagpamig-ot sa mga Mangyan. Niadtong Mayo, gibomba ug giistraping sa maong yunit militar ang Barangay Monteclaro, San Jose, Occidental Mindoro ug Barangay Lisap, Bongabong, Oriental Mindoro. Tungod niini, kapin 1,000 ka Mangyan ang pugos nga mobakwit.

Militar sa Las Navas, napalayas

MALAMPUSON NGA NAPALAYAS sa mga residente sa Barangay San Miguel, Las Navas ang mga sundalo sa 20th IB niadtong Mayo 10. Higit isang taon nang nakakampo ang mga berdugo sa komunidad.

Kasunod ito ng organisadong pagbakwit ng mga residente at pakipagdayalogo sa lokal na gubyerno ng Las Navas, 20th IB at Department of Interior and Local Government niadtong Mayo 9.

Sa maong adlaw, 60 ka residente ang nagmartsa gikan sa San Miguel padulong sa sentro sa Las Navas. Gisulayan sa mga sundalo nga babagan ang mga residenteng mag-uuma sa Barangay San Jorge ug pugos silang "maglagbuk" apan wala nagpahuraw ang mga mag-uuma. Malisyoso nga ginalambigit sa 20th IB ang mga mag-uuma nga mga tigsuporta sa Bagong Hukbong Bayan aron hatagag katarungan ang iligal nila nga okupasyon sa baryo ug pagpamig-ot sa mga residente.

Giharang usab sa mga sundalo ang nasudnong *fact-finding mission* nga gilunsad niadtong Mayo 20-22 sa Katungod Sinirangan Bisayas, Karapatan ug Rural Missionaries of the Philippines. AB

Eleksyon alang sa konsolidasyon sa gahum sa pundok ni Duterte

Gamit ang kabangis, pagpanglingla ug malukpanong pagpanglimbong, "napadaug" ni Rodrigo Duterte ang 10 sa iyang 12 ka kandidato sa pagkasenador sa milabayng eleksyon. Sa ingon, 19 ka senador o 3/4 sa Senado ang langkub sa iyang pundok. Lima na lang ang maila nga oposisyon. Usa kanila, si Sen. Leila de Lima, nga napreso pa hangtud sa kasamtangan.

Wala ni usa sa mga kandidatong oposisyon ang nabutang sa pwesto. Sa Senado, 13 ka boto lang ang gikinahanglan aron mabalaod ang unsamang sugyot balaodnon. Lakip sa mga midaug sa Senado silang Imee Marcos, anak sa kanhing diktador nga si Ferdinand Marcos; Ronald "Bato" dela Rosa, hepe sa pulis nga nanguna sa madugon nga gyera kontra-droga ug Christopher "Bong" Go, ang espesyal nga sulu-guon ni Duterte nga migasto og kapin 30 beses sa iyang kita, ug dayag nga migamit og pondo sa estado para sa iyang kampanya.

Gawas ila, ang lain pang makaduterte nga nakalingkod sa pwesto mao silang Pia Cayetano, Sonny Angara, Lito Lapid, Francis Tolentino, Aquilino Pimentel III, Ramon Revilla Jr ug Cynthia Villar. Midaug usab silang Nancy Binay ug Grace Poe, mga dili niya kapartido, apan wala usab ginaila nga oposisyon. Wala ni usa ka kandidato gikan sa kaatbang nga partido ang nakasulod sa Senado.

Sa Ubos nga Kapunungan, 85 ka representante ang nakalingkod sa partido ni Duterte nga PDP-Laban. Misunod ang 43 gikan sa Nacionalista Party (NP), nga gipangulohan ni Manuel Villar; 36 gikan sa Nationalist People's Coalition (NPC) ni Eduardo Cojuangco; ug 25 gikan sa National Unity Party (NUP) ni Ronaldo Puno. Ang Liberal Party (LP), ang partido sa oposisyon, nakapwesto lang og 18 ka representante. Ang uban pang representante gikan sa Lakas, Asenso ug lain-laing rehiyunal nga partido, lakip ang Hugpong ng Pagbabago ni Sara Duterte. Kaalyado sa PDP-Laban ang NP, NUP, La-

kas, Asenso ug kadaghanan sa mga rehiyunal nga partido. Kayang tibukon sa maong mga partido ang mayorya sa Ubos nga Kapunungan.

Sa lokal nga ang-ang, 41 sa 81 ka gobernador naggikan sa partido ni Duterte. Kadaghanan sa mga lokal nga kandidato misuporta sa partido ni Duterte sa kahadlok nga mahilakip sa iyang arbitraryong "narco list." Sa daghang lugar, siguristang gisuportahan ni Duterte ang duha o tulo ka kandidatong midagan sa parehong pusisyon aron seguruhon ang boto sa iyang mga senador.

Pagpakgang sa sistemang party list

Gipadagan ni Duterte ang iyang mga alipures gamit ang mini nga mga partidong elektoral aron pakgangan ang sistemang party list ug ihikaw sa mga progresibong partido, partikular sa blokeng Makabayan, ang angayan sa ilang mga pwesto.

Unom ka representante lang gikan sa upat ka progresibong partido ang molingkud sa Kongreso

human ang mga pagpangdaut ug pagpangatake kanila sa militar, pulis ug ni Duterte mismo. Ikaduha sa adunay pinakadaghang boto sa eleksyong party list ang Bayan Muna nga makakuha og tulo ka pwesto. Usa sa mga representante niini ang lider Lumad nga si Euphemia Cullamat sa Kasalo-Caraga. Samtang tag-usa ka pwesto ang nakuha sa Gabriela, ACT Teachers Party ug Kabataan Partylist.

Tungod sa pagmanipula ug pagpanghadlok sa rehimen, wala naabot sa Anakpawis ang rekisitong mga boto.

Singkwenta'y uno ka partido ang nakalingkod nga adunay 61 ka representante ilalum sa sistemang party list sa Kongreso. Baynte sais sa maong mga partido girepresentahan sa kaalyado ni Duterte, mga kanhing pulitiko o dagkung negosyante.

Lakip sa mga nailang partido sa rehimen ang ACT-CIS, Marino ug Duterte Youth. Ang ACT-CIS, nga nakakuha sa pinakadaghang boto, gitukod sa pamilyang Tulfo nga maunugon nga alipures ni Duterte ug hugot nga tigsuporta sa iyang maduguong gyera kontra-droga. Suportado usab nila ang pag-amayenda sa makuyaw nga Human Security Act. AB

#LabanBayan, protesta kontra dayaan

KAPIN 2000 ANG nagmartsa padulong sa Philippine International Convention Center (PICC) kung asa gipahigayon ang pag-ihap sa 2019 eleksiyong *midterm* niadtong Mayo 17. Nagkahiusa ang sektor sa kabatan-onan, kababayan-an, tawong simbahan ug uban pa sa pagpanguna sa grupong Kontra Daya ug Bagong Alyansang Makabayan (Bayan) aron kundenahon ang pagpanglimbong ug kabangis sa eleksyon.

Kapin pito ka oras nga nalangan ang pagpagawas sa Commission on Elections (Comelec) sa mga pasiunang ihap sa boto niadtong gabii sa Mayo 13, adlaw sa eleksyon. Kalambigit pa niini ang 1665 SD *card* nga wala miganang ug gikinahanglang pulihan sa mismong adlaw. Ingon usab ang 961 ka makina sa pagboto nga nagbinuang ug dili modawat og balota.

Dayag ang pagpanginlabot sa paksyon ni Duterte ug sa militar ug pulis sa nahitabong eleksyon. Pipila ka adlaw ayha ang eleksyon, sunud-sunod

ang nahimong pagpangatake sa mga progresibong partido ug mga myembro niini. Walay hunong ang pagbansag sa mga partido isip mga grupong terorista. Pinakagrabe ang mga kaso sa pagpanghadlok sa Mindanao nga nakapailalum sa balaod militar.

Parehong mga protesta usab ang gilunsad sa mga syudad sa Quezon, Baguio, Naga ug Tacloban ug sa mga prubinsya sa La Union, Bohol ug Iloilo. Ayha niini, duha ka magkasunod nga rali ang gilunsad sa mga nasudnong demokratikong grupo sa nasudnong kabisera. **AB**

IKA-12 ADLAW SA MANGYAN. Nagtipok ang pito ka tribo sa mga Mangyan sa Calapan, Mindoro Oriental niadtong Mayo 10 aron saulugon ang Adlaw sa Mangyan 2019. Naghiusa ang mga tribo sa temang “Mangyan, Magkahiusa alang sa Yutang Kabilin, Kinaiyahan, Panginabuhian ug Limpyo nga Eleksyon!” sa ika-12 ka tuig sa Adlaw sa Mangyan.

Gihikyad sa mga Mangyan ang mga suliran sa panginabuhian, yutang kabilin ug militarisasyon ug pagpanghadlok sa mga armadong elemento sa estado sa ilang han-ay. Niadtong Mayo 9, giharang ang delegasyon sa Bongabong sa tulo ka sakyanan sa mga pulis. Natapos ang pagsaulog pinaagi sa paglunsad og usa ka karaban.

PIKET KONTRA CRPIP. Nagtipok ang mga katutubong Igorot atubangan sa rehiyunal nga upisina sa National Economic and Development Authority sa Baguio City niadtong Mayo 7. Kadungan kini sa miting sa mga katutubong apektado sa proyekto ug mga representante sa National Irrigation Administration (NIA) ug National Commission on Indigenous Peoples (NCIP) kalabot sa Chico River Pump Irrigation Project (CRPIP).

Sa mga misunod nga adlaw, nagpagawas og desisyon ang direktor sa NCIP Cordillera nga si Ronald Calde nga temporaryong ginapahunong ang konstruksyon sa CRPIP sa Pinukpuk, Kalinga tungod kay wala pay nakuha nga Free, Prior and Informed Consent gikan sa mga katutubo. Temporaryong gipabalhin ang konstruksyon sa mga bahin Cagayan. **AB**

ADLAW SA MAMUMUO SA PANGLAWAS. Nagtipok sa Maynila ang mga mamumuo sa panglawas gikan sa mga pribado ug pangpublikong ospital niadtong Mayo 7 aron saulugon ang Adlaw sa mga Mamumuo sa Panglawas. Sa maong panagtapok, gipanawagan sa Alliance of Health Workers ang pagpatuman sa ₱16,000 nasudnong minimum sa mga pangpublikong empleyado, ₱750 kada adlaw para sa mga pribadong empleyado ug ₱30,000 alang sa paunang suhul sa mga nars. Ginaduso usab sa grupo ang pagbasura sa kontraktwalisasyon sa ilang han-ay. **AB**

KADAUGAN SA SUPER 8. Nagmalampuson ang *black shirt protest* sa Samahang Manggagawa sa Super 8 Retail System Incorporated niadtong Mayo 8. Gilunsad ang kalihukan ug pagparalisa sa produksyon isip protesta sa pagsuspende sa 15 ka mamumuo nga midumiling magtrabaho sa obertaym niadtong Mayo 4. Hinanali nga gibalik sa trabaho ang mga mamumuo human silang makig-estorya sa maneydsment. Gisuklan usab nila ang pagsukol sa dili makitawanong obertaym.

Samtang gisaulog sa mga paryente ug mga mamumuo ang pagkamatay sa Kentex 72 niadtong Mayo 12 sa Valenzuela City. Gipasiugdahan sa Workers Rights Advocates Network ang panawagan sa hustisya ug pagpanubag sa maneydsment sa Kentex.

Gimakmak sa Kilos na Manggagawa niadtong Mayo 20 ang upisina sa Regional Wage Board sa National Capital Region human magsumite sa Motion to Dismiss ang mga negosyante aron babagan ang petisyon alang sa dugang suhulan.

PROTESTA BATOK SA BACIWA. Sunud-sunod nga mga protesta ug pagpangbatikus ang gilunsad sa unyon sa Bacolod City Water District (BACIWA) atubangan sa ilang upisina niadtong ikatulong semana sa Mayo.

Gikundena sa unyon ang nahimong desisyon sa Board of Directors ng BACIWA nga nagpailalum sa usa ka 25 ka tuig nga kasabutan sa Prime Water, usa ka pribadong kumpanya. Kung magpadayon kini, pagapanagi-yahan sa Prime Water ang 80% sa BACIWA ug 20% na lang ang hawid sa guberno.

Matud sa unyon, labaw nga maapektuhan niini ang 520 ka mamumuo sa upisina. Ingonman, pagapas-anon sa mga konsyumer ang madugang nga 12% *value added tax* tungod sa pagbalhin niini sa pribado. **AB**

Pagpangilog sa yutang Maranao alang sa kapuslanang-militar

Magduha ka tuig na human gipalaya sa rehimeng US-Duterte ang mga Maranao sa Marawi City. Hangtud karon, wala pay pamilya nga naka-balik sa sentro sa syudad tungod kay okupado pa kini sa mga sundalong Pilipino ug Amerikano. Samtang nagkadugay, labaw nga nahimong imposible nga makabalik pa ang mga residente dinhi.

Sa katumanan sa usa ka dikretong presidensyal nga gipagula niadtong 1953, gisugdan gidayon sa AFP ang konstruksyon sa napulo ka ektaryang kampo militar sa sentro mismo sa syudad. Kunuhay mahimong hedkwarters kini sa AFP, apan sa pagkatinuod gamiton kini isip pasilidad sa US alang sa mga espesyal nga operasyon niini sa nasud.

Hagbay ra nga gigamit sa US ang Marawi isip base sa mga operasyon niini sa Mindanao. Niadtong 2010 lang, nabutyag ang paggamit sa Special Operations Command (SOC) sa US sa Camp Ranao, hedkwarters sa 103rd Bde sa Marawi, human mabalita ang pagpatay kang Gregan Cardeno sulod niini. Nagatrabaho kanhi sulod sa kampo si Cardeno isip tighubad sa Liaison Coordination Elements (LCE). Ang mga LCE ang gamayng grupo sa *special forces* sa US nga napailalum sa mga taktikal kumand sa AFP aron mahatag og “tambag” sa mga sundalong Pilipino.

Sukad sa sinugdanan, mahinungdanan sa US ang Marawi ug mga lungsod nga nakapalibot sa Lanao Lake. Sa dihang giokupa niini ang Mindanao sukad niadtong siglong 1900, tinuyong gisulod sa US ang mga lungsod sa Lanao ug gipukan ang mga datu dinhi. Dinhi unang miulbo ang gitawag sa mga akademiko nga “Rebelyong Moro” (1899-1913)—ang armadong pagsukol sa Moro aron panalipdan ang ilang katilingban ug yutang anestral batok sa okupasyong Amerikano. Sa gitawag og Labanan sa Bayan (karon

mao ang Bayang, Lanao del Sur), hugot nga gisuklan sa mga Maranao ang pagpangatake sa US gamit ang ilang katutubong armas. Napukan ang mga Maranao atubangan sa brutal nga mga taktika sa US gamit ang mas abanteng mga armas. Sa dihang nahagba ang Bayang, misukol usab ang mga Moro sa lungsod sa Bacolod ug Taraca kung asa nakaangkon og daghang kaswalti ang mga tropang Amerikano. Sa kadugayan, naabot sa mga Amerikano ang Marawi (kanhi Dansalan) ug gisumpay kini sa Iligan.

Unang nagtukod og kampo militar ang US sa Bayang (Camp Vickers) niadtong 1902. Dinhi mibase si Captain John Pershing, ang naiyang “eksperto” sa kontra-insurhensya tungod kay malampuson kuno ang iyang kampanyang pasipikasyon sa mga Maranao. Ang tinuod, nauna na ang brutal ug maduguon nga pagpangatake sa US sa mga Maranao sa Lanao ayha pa ang kunuhay pakigamigo ni Pershing sa mga datu dinhi.

Niadtong 1903, gitukod sa US ang Camp Keithley sa Marawi, isip parangal kang Fernando Keithley, usa ka sundalong Amerikano nga napatay sa mga Maranao sa usa ka ambus. Gilangkuban ang Camp Keithley (naila karon isip Camp Amai Pakpak nga giangkong sa AFP) sa 6,000 ektaryang yuta sa Marawi ug kasikbit nga mga lungsod sa Marantao, Piagapo ug Saguiaran. **AB**

DILI KRIMINAL ANG MGA BATA. Kadungan sa sesyon sa Senado niadtong Mayo 20, nagpiket ang mga tigpanalipud sa katungod-tawo ug mga organisasyong nga-gaatiman sa katungod sa mga bata atubangan sa Senado sa Pasay City. Gikundena nila ang gustong isumite sa balaod nga magpaubos sa edad sa bata nga pwedeng ipreso. Gipangunahan kini sa Salinlahi Alliance for Children's Concerns.

MGA DUGANG NGA BALAYRUNON SA KOLEHIYO, GIBATUKAN. Ginapaimbistigahan sa Kabataan Partylist (KPL) ang pag-apruba sa Commission on Higher Education sa pagpangulekta sa 141 ka lain pang mga balayrunon sa mga State Universities and Colleges (SUCs). Sukwahi kini sa kunuhay libreng edukasyon sa mga pang-publikong kolehiyo. Nagsumite ang KPL og resolusyon aron tun-an ang maong lakang sa Kongreso niadtong Mayo 12.

Matud sa KPL, gapangita lang ang CHED og pamaagi aron makakolekta pa gihapon ang mga SUC. Bisan og padayon ang pag-saka sa matrikula sa mga pribadong kolehiyo.

LIDER-IGOROT, GIREKOGNISA SA KOREA. Gitanyagan ang lider-Igorot nga si Joanna Kintanar Cariño sa Gwangju Price for Human Rights sa South Korea niadtong Mayo 18 isip pag-ila sa iyang pagpanalipud sa mga katungod-tawo. Atubangan sa pagbansag sa iya sa rehimeng Duterte isip usa ka "terorista" niadtong milabayng tuig.

Gitugyan sa May 18 Memorial Foundation ang ganti kang Cariño tungod sa iyang taas nga panahon sa pakigbisog alang sa katungod-tawo. Misukol si Cariño sa dikaduryang US-Marcos luyo sa pagkapreso ug tortyur. Usa usab siya sa mga nagtukod sa Cordillera People's Alliance. **AB**

Piket sa mga mamumuo sa Holcim, giatake

GIATAKE SA MGA wala mailhing mga lalaki ang piket sa mga mamumuo sa Holcim Philippines Inc. atubangan sa planta sa kumpanya sa Davao City niadtong Mayo 1. Kapin baynte ka lalaking nakabonet nga adunay dalang mga hinagiban ang midagsa sa piket. Gipangtangkas nila ang mga istrimer ug plakard sa Davao Holcim Employees Workers Union.

Nagpiket ang mga mamumuo sukad pa Marso 4, human iligal nga gitangtang ang 100 ka mamumuo niini. Matud sa mga mamumuo, bugtong ang maneydsment lang sa Holcim ang makahimo niini.

Niadtong Mayo, gipalit sa First Stronghold Cement Industries Inc, usa ka subsidyaryo sa San Miguel Corporation (SMC), ang Holcim sa kantidad nga \$2.15 bilyon. Ang SMC ginapadagan ug gipanag-iya-han sa mga kumprador nga silang

Ramon Ang ug Eduardo Cojuangco. Ginapakusog sa SMC ang negosyo niini sa semento ug konstruksyon aron pahimuslan ang programang 'Build, Build, Build' sa rehimeng Duterte.

Ang Holcim Philippines kanhing subsidyaryo sa LafargeHolcim Ltd., usa ka kumpanyang Swiss. Sa unang tulo ka bulan sa 2019, mikita kini og ₱703.86 milyon, mas daku sa kanhing ₱699.89 milyon sa 2018. Adunay upat ka planta ug usa ka *grinding mill* sa semento ang kumpanya. AB

Gyera sa pamatigayong US-China, subling mibutyong

TEMPORARYONG NAHUNONG ANG negosasyon sa pamatigayon tali sa US ug China niadtong Mayo 10 human gianunsyo ni Donald Trump, presidente sa US, ang pagpahamtang sa 10-25% taripa sa mga pamatigayon gikan sa China nga nagkantidad og \$200 bilyon.

Giakusahan ni Trump ang China sa wala pagtahod sa kanhing mga nasabutan kalabot sa *intellectual property rights*, pagluag sa mga palisiya sa kumpetisyon ug manipulasyon ug kontrol sa kantidad sa *yuan*, ang kwarta sa China.

Gisundan kini sa pagbawal ni Trump sa mga kumpanyang Amerikano nga magbaligya og mga pyesa sa Huawei niadtong Mayo 18. Ang Huawei usa ka kumpanyang nagamugna og mga selpon ug uban pang gamit pangtelekomunikasyon. Kanhi nang giakusahan ni Trump ang Huawei sa pagpangespiya ug gideklarang "banta sa nasudnong seguridad" sa US.

Mibalos ang China pinaagi sa pagpahamtang og 25% nga taripa sa mga pamatigayon sa US nga nagkantidad og \$60 bilyon. Nanghulga usab kini nga ihunong ang pagpalit sa *natural gas* ug lana sa US.

Nakiglantugi ang US sa China sukad pa niadtong milabayng tuig aron pugson kining iabli ang nasud sa dugang pamatigayon gikan sa US. Duha ka beses kining nagpahamtang og mga taripa sa mga produktong Chinese niadtong 2018. Gisugdan ang negosasyon tali sa duha ka nasud niadtong Enero. Luyo sa bag-ong serye sa pagpahamtang sa mga taripa ug sanksyon, nagapadayon ang negosasyon.

Mokabat sa \$540 bilyon ang kantidad sa mga pamatigayon nga ginainport sa US gikan sa China samtang anaa sa \$120 bilyon lang ang ginaeksport niini sa nasud. AB

Mas dagkung pagbansay-militar, planong ilunsad sa US sa 2020

PLANONG ILUNSDAD SA US ang mas dakung pagbansay-militar sa nasud sa 2020. Partikular sa pagbansay na Salaknib, kapin doble ang nakatakhang mosalmot nga mga Amerikanong sundalo gikan 900 karong tuiga ngadto sa 1,700 sa mosunod nga tuig. Ang Salaknib ang pagpangandam sa tinuig ug mas dakung pagbansay nga Balikatan.

Gikan Enero hangtud Marso 2019, labaw nga midaghan ang mga aktibidad sa US sa nasud. Sigon sa taho sa Inspector General (IG) sa US kalabot sa Operation Pacific Eagle-Philippines (OPE-P), naglunsad og lain pang aktibidad militar ang US kadungan sa dagkung pagbansay-militar ug mga pagdunggo sa barkong panggyera sa unang kwarto sa tuig. Lakip sa maong mga aktibidad ang pagpalupad og mga eroplanong panggyera sa soberanong teritoryo sa Pilipinas, deployment sa usa ka Stryker Brigade aron motabang sa mga operasyong militar sa AFP, pagtukod og pasilidad alang sa "urban warfare" sa Fort Magsaysay, deployment sa mga "tigtambag" sa *special operations* sa kampanya "kontra-terorismo," ug "battle tracking" o subsub ug *on-site* nga pagsubaybay sa mga operasyong kombat sa AFP.

Sama niadtong miaging tuig, hingpit nga nakasandig ang AFP sa ISR (intelligence, surveillance, reconnaissance) sa US. Matud sa taho sa IG, "walay katakus" ang AFP nga mangolekta ug magproseso og datos paniktik nga nagkinaugalingon. Niadtong 2018, kapin \$50 milyon ang gigasto sa US sa pagpalupad og mga *drone* nga pangsarbeylans, pagmantine sa maong mga base ug pagsukitsukit sa nangakuhang mga datos.

Niadtong 2018, naglunsad og kapin 250 ka aktibidad militar ang US sa nasud. Bugti niini, gibaligya sa US ang AFP sa ginamit na nga mga himan-militar nga nagkantidad og kapin \$35 bilyon. Sa unang kwarto sa 2019, subli kining nagbaligya og himan-militar nga nagkantidad og \$5.8 milyon. AB